

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

31 Cui sint restituenda bona accepta per mendacium, fraudes,
simulationem, vel metum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

tunc cum lex sit pœnalis, non habet vim obligandi in conscientia ante sententiam iudicis: Vnde si vi statuti, qui accipit, factus est inhabilis, & incapax ad acquitendum Dominium eorum, quæ accipit, tunc obligatio erit restituendi accepta danti, ante sententiam iudicis.

Notandum est, ea quæ sunt accepta per simoniam, ex iure communi canonico restitui debere pauperibus, siue pijs vsibus applicanda, si bona temporalia sunt: si verò iura sint spiritualia, vt sunt beneficia, renunciari debere, iuxta ea, quæ à nobis dicuntur in *Traclatu de Simonia*.

Cui sint restituenda bona accepta per mendacium, fraudem, simulationem, vel metum.

CAVTV XXXI.

NO T A N D V M est dubitari à quibusdam, an quando quis per fraudem, mendacium, vel metum impedit, ne alius consequatur bonum aliquod, v. g. ne Caius consequatur bonum, quod daret illi Titius, teneatur restituere Caio bonum, quod impediuit? Ratio dubitandi est, quia talis impediens licet fecerit, vt Titius inuoluntariè daret bonum illud alteri, quam Caius, nõ tamen videtur contra iustitiam abstrulisse Caio, quoniam cum Titius liberè vellet Caio donare, talis impediens non impedit Caium à consecutione alicuius boni, quod sit illi ex iustitia debitum: posset enim Titius liberè suam voluntatem mutare, & non dare Caio id quod volebat.

In hac re cõmunis est omnium opinio, talem impediens obligari in conscientia ad restituendum ei, quem impedit ab alicuius boni consecutione, quotiescunque impedit per mendacium, vel fraudem, vel metum. Et ratio huius est, quia si metus, fraus, vel mendacium abesset, Caius haberet bonum sibi à Titio donandum, ergo contra iustitiam peccauit impediendo, quia impediuit id, quod Caius habere potuisset. Cum verò obijciatur, Erat Titio liberum suam voluntatem mutare, & nõ donare Caio. Respondet, argumentum non probare, quod nõ teneatur restituere Caio bonum, à cuius consecutione eum impediuit, sed hoc solum, quod si adit probabilis aliqua coniectura, quod Titius voluntatem suam mutaret, tunc non teneatur restituere totum bonum quod impediuit, sed aliquid minus arbitrio boni viri, considerata probabilis coniectura, qua possit Titius suam voluntatem mutare.

Est item notandum, non sufficere ad hoc, vt talis impediens liberetur à restitutione totius boni, quod impediuit, esse probabilem aliquam coniecturam, qua Titius possit suam voluntatem mutare: sed necesse est, vt sit coniectura, quod Titius mutaret suam voluntatem. Nam licet Titius posset mutare, si reuera alioqui mutaturus nõ esset, tunc talis impediens mendacio, fraude, vel metu, in causa fuit, vt Caius nõ consequeretur paratum sibi à Titio bonum: & ita totum bonum quod impediuit, debet restituere ei: Et hæc est ratio, cur cõmuniter Doctores asserant, talem impediens obligari ad restituendum totum bonum, quod impediuit, ei quem impediuit, quia reuera sic impediendo fuit integra causa, cur Caius quod impediuit bono priuaretur. Atque hinc etiam colligitur ratio, cur si impedit quis precibus Titium, ne liberè donationem faciat Caio, non teneatur ad restitutionem, quia preces nõ adimunt voluntarium, & ita non sunt causa, cur Caius non habeat bonum donandum à Titio: at verò vis, metus, mendacium, & fraus sunt causa integra, & absoluta, cur Caius nõ habeat bonum sibi paratum à Titio, quoniam istorum singula voluntarium tollunt.

Est etiam annotandum; eum qui aliquid accipit ab alio ob conditionem, vel causam, esse obligatum ad restitutionem eius, quod accipit, faciendam ei à quo accipit, quotiescunque conditio, vel causa non subsistit, vt est communis omnium sententia, idque ratio ipsa euidenter ostendit.

Vbi sit restitutio facienda.

CAVTV XXXII.

DE hac re S. Thomas 2. 2. q. 62. art. 5. & 4. Dist. 15. q. 3. art. 5. quæstion. 4. ad 1. 2. 3. & 4. Caietanus *ibid.* & in *Summa verbo Restitutio, cap. 4. & 5.* Scotus *lib. 4. de Iustitia q. 7. ar. 1. ad 3.* Medina *de Reu. Restitutione q. 2.* Richardus in 4. Dist. 15. ad 1. Scotus *eod. lib. & Dist. q. 2. art. 4.* Gabriel *eod. & lib. & Dist. q. 2. art. 2. conclus. 28. ad tertium casum.* Almay. *eod. lib. & Dist. q. 2. art. 3.* Paludanus *ibidem q. 2. art. 4. in quinto casu.* Antoninus *par. 2. tit. 2. cap. 3.* Siluester *verb. Restitutio 4. q. 4.* Angelus *eod. verb. in 2. num. 7.* Armilla *eod. verb. num. 25.* Nauarrus *cap. 17. num. 42.* & seqq. Couat. in *Reg. (Peccatum) par. 1. in principio num. 7.* Nider. in *Præcepto VII. cap. 7. dub. 3.*

Notandum est ex communi sententia Doctorum tres regulas in genere posse colligi.

Prima regula est: Quando bona fide aliena res possidentur, & solum ratione rei alienæ restitutio est debita: tunc restitutio est facienda in eo loco, vbi est res, nec enim possessor bonæ fidei damnum pati debet.

Secunda regula: Quando restitutio est debita ratione delicti, vel ratione iniustæ acceptiois: tunc restitutio est facienda in eo loco, vbi est Dominus rei, licet res sit alibi, quia Dominus rei debet indemnis, seruari: nec est ratio cur damnum pariat in re sua ex alio loco deferenda, vbi ipse est, sed totum huiusmodi damnum pati debet is, qui accipit, vel possidet eam.

Tertia regula: Quando, ex contractu inito inter partes res debet restitui in certo loco, de quo est contentum, tunc restitutio est facienda in loco, de quo est contentum, quia assignatus est locus ex communi consensu partium contrahentium. Quid verò sit dicendum, quando locus certus nõ est ex conuentione constitutus, dicemus infra.

His positis, quæritur, eum usnam impensis debeat res aliena restitui, debitoris, an creditoris? In hoc sunt tres opiniones: Prima alicui, esse faciendam impensis debitoris, ita vt eius impensis fieri debeat in eum locum, vbi est creditor: nisi essent impensæ, aut maiores, quam sit totum debitum, aut æquales: tunc enim, in his nempe duobus euentibus, non tenetur debitor suis impensis rem alienam mittere ad locum, vbi est creditor, sed potest iure expectare tempus, quo credit restitutionem faciendam minoribus impensis. Si quæras ab istis; quid si tale tempus probabiliter creditur non futurum? Tunc a iure, rem esse reponendam in aliquo religioso loco, quo verbo videtur significari vt ea expendatur in pios vsus, aut esse dandam pauperibus in bonum creditoris, si quos habet in eo loco, in quo est debitor. Si nõ habet, tunc esse eam dandam pauperibus, aut reponendam in aliquo religioso loco, vbi suo Domino donec compareat, seruetur, vel, vt in vsus pios expendatur, si nunquam credatur Dominum esse inueniendum. Hæc opinio est S. Thomæ in 4. *lecto citato*, Scoti, Richardi, Gabrielis, Almaini, Nideris, immò ait Almainus esse communem. Ratio huius rei, quia debitor non tenetur tantum damnum pati, vt, v. g. restituisse debeat summam 100. aureorum cum impensis 200. aut aliorum 100. aureorum, nec rationabilis esset voluntas creditoris, si in eo casu vellet sibi suam rem restitui.

At secunda opinio, quãdo debitor migravit de loco, vbi est restitutio facienda, tunc eius impensis debet mittere rem alienã ad locum vbi est creditor, & vbi antea esset restitutio futura, siue impensæ sint maiores, siue æquales debito, quia sibi imputare debet debitor, si quidem discessit ex loco, vbi restitutionem facere debuisset. Si tamen creditor migravit ex loco, vbi esset restitutio facienda, tunc facienda est restitutio creditoris impensis, nisi illæ futuræ sint maiores, vel æquales debito, quia in hoc casu rationabiliter præsumi potest, nolle creditorem sibi rem suam restitui, sed differri restitutionem ad aliud tempus commodius, & opportunius. Quando verò sunt futuræ impensæ minores debito, restitutio est

facienda